

Asia: OM 6/58/2016

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle saamen kielilain muuttamisesta

Kysymykset / Gažaldagat / Koččâmušah / Kõõččmõõžž

Yleiset huomiot luonnoksesta hallituksen esitykseksi saamen kielilain muuttamisesta /Oppalaš fuomášumit hápmosa birra, man ráđđehus evttoha riikkabeivviide sámi giellalága nuppástuhttimis /Almoliih huámmášumeh hammiittásâst haldâttâs oovdânpyehtimin säämi kielâlaavâ muttemist /Takai vuâmmšõõžž häämstõõžž pirr halltõõžž čuä'jtõssân sää'm kiõll-lää'jj mu'ttmest

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja luonnosta pääosin asianmukaisena.

Esitysluonnoksessa on kuitenkin jäänyt selvittämättä saamelaisten erityisryhmien kuten vammaisten erityinen tulkkaus- ja muun vastaavan avun tarve ja sen järjestäminen, jotta myös heidän kielelliset oikeutensa toteutuvat yhdenvertaisesti. Tämä olisi syytä tehdä etenkin, koska YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien yleissopimus (27/2016) saatettiin Suomessa voimaan 10.6.2016. Tätä ei ole kuitenkaan edes mainittu esitysluonnoksessa.

Onko esityksessä huomioitu kaikki relevantit viranomaiset ja ovatko viittaukset viranomaisiin ajan tasalla? / Leatgo evttohusas vuhtiiváldon buot relevánta eiseválddit ja leatgo čujuhusat eiseválddiide áiggi dásis? /Láá-uv oovdânpyehtimist valdum vuotân puoh merhâšittee virgeomâhááh já láá-uv čujottâsah virgeomâháid ääigi tääsist? /Lie-go čuä'jtõõžžâst valddum lokku puk relevaant ve'rggnee'kk da lie-go vi'jttjõõžž ve'rggnii'kki árra ääi'j tää'zzest?

--

Olisiko syytä sisällyttää lakiin erillinen säännös kielellisistä oikeuksista sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa ja tulisiko tämä tehdä lain 32 §:ää muuttamalla vai lisäämällä kokonaan uusi säännös? Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelut on mainittu voimassa olevan lain perusteluissa, mutta käytännössä kielelliset oikeudet toteutuvat sosiaali- ja terveydenhuollossa huonosti. / Galggašiigo láhkii biddjot sierra mearrádus sosiála- ja dearvvašvuodábálvalusaide guoski gielalaš rivttiin ja berrešiigo dán dahkat nu, ahte nuppástuhttá lága 32 paragráfa vai lasihuvvogo ollásit ođđa njuolggadus? Dál sosiála- ja dearvvašvuodábálvalusat leat namuhuvvon fámus leahkki lága vuođuštusain, muhto geamádagas gielalaš rievttit ollašuvvet hejot sosiála- ja dearvvasvuodáfuolahusas. /Kolgáččij-uv

laahân siskálmittid sierâ njuolgâdus kielâlijn vuoigâdvuodâin sosiaal- já tiervâsvuodâhuolâttâspalvâlusâin já kolgâččij-uv tom toohâđ nuuvt, ete muttoo laahâ 32 § vâi nuuvt ete lasettuvoo ollásávt uđđâ njuolgâdus? Tääi sosiaal- já tiervâsvuodâhuolâttâspalvâlusah láá mainâšum vyeimist orroo laavâ vuáđustâsâin, mutâ keevâtlávt kielâliih vuoigâdvuodâh olášuveh sosiaal- já tiervâsvuodâhuolâttâsâst hyeneeht. / Le'čči-a mäinn sii'skeed lâkka jee'rab šiöttâlm kíöi'laž vuõiggâdvuodâin sosiaal- da tiõrvâsvuõttkääzkkõõzzin da õõlgči-a tát tuejjeed láá'jj 32 § muu'ttee'l avi láá'zztee'l obbnes ođđ šiöttâlm? Tán poodd sosiaal- da tiõrvâsvuõttkääzkkõõzz lie peäggum viõggâst áárrai láá'jj vuáđtee'lmin, leša tuõttjie'llmest kíöi'laž vuõiggâdvuodâ teáuddje sosiaal- da tiõrvâsvuõttuõilâst hue'neld.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta korostaa, että saamelaisten kielellisistä oikeuksista säättäminen riittävän selvästi ja yksiselitteisesti laissa luo osaltaan edellytyksiä saamelaisten kielellisten oikeuksien tosiasialliselle toteutumiselle sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tästä syystä lautakunta pitää nykyistä ratkaisua mainita sosiaali- ja terveyspalveluista vain esitöissä epäonnistuneena ja yhtenä selityksenä nykyisille kielellisten oikeuksien toteutumisen ongelmille sosiaali- ja terveydenhuoltopalveluissa.

Lautakunta painottaa tarvetta säätää kielellisistä oikeuksista sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteydessä riittävän selvästi itse laissa. Tältä kannalta lautakunta puoltaa myös sellaista säättämismallia, jossa lakiin lisätään uusi säännös kielellisistä oikeuksista sosiaali- ja terveydenpalveluissa.

Onko esityksessä otettu riittävästi ja tarpeeksi kattavasti huomioon meneillään oleva maakunta- ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistus ja sen tuomat muutokset? / Leatgo evttohusas váldon doarvái vuhtii jodus leahkki eanagotte- ja sosiála- ja dearvvašvuodâfuolahusa ordnenõđastus ja nuppástusat, maid dat mielddisbukta? /Láá-uv oovdânpyehtimist valdum nokko já tuárvi luávden vuotân joođoost orroo eennâmkodde- já sosiaal- já tiervâsvuodâhuolâttâs ornimuđâsmittem já ton pyehtim nubástusah? / Lie-go čuä'jtõõzzâst valddum ri'jtteeninalla lokku jáá'ttmen áárrai mäddká'dd- da sosiaal- da tiõrvâsvuõttuõil já'rjstemoođõõzz da tõn pu'httem muttâz? Kätt-a čuä'jtõs nokk puárust jáá'ttmen áárrai mäddká'dd- da sosiaal- da tiõrvâsvuõttuõil já'rjstemoođõõzz da tõn pu'httem muttsid?

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta korostaa, että SOTE -uudistuksessa pitää osaltaan kiinnittää huomiota juuri kielellisten oikeuksien toteutumiseen. SOTE -uudistuksen vaikutusarvioinnissa on osaltaan kiinnitettävä erityistä huomiota kielellisten oikeuksien toteutumiseen.

Vastaavasti nyt käsillä olevassa lakihankkeessa pitää seurata erityisesti sitä, millaiseksi SOTE lopulta muodostuu ja miten esimerkiksi yhtiöittäminen ja valinnanvapaus vaikuttavat saamelaisten kielellisiin oikeuksiin sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Onko esityksessä huomioitu oikein viittaukset muuhun lainsäädäntöön? / Leatgo evttohusas váldon riekta vuhtii čujuhusat, mainna čujuhuvvo eará lahkamearrádusaide? /Láá-uv oovdânpyehtimist valdum vuotân olmânáál čujottâsah eres lahâaasâtmân? /Lie-go čuä'jtõõzzâst valddum puárust lokku vi'jttjõõzz jee'res láá'jjseáttmõõžž árra?

--

Kortteinen Kalle
Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta